

ปัญหาในการบังคับใช้มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
Problems In Enforcement of Section 176
of the Anti – Corruption Act 2018

ดลมนิชา พันธุนาคิน¹

Donmanicha Pantunakin¹

Received: Jun 4, 2023 Revised: Nov 20, 2023 Accepted: Nov 23, 2023

¹ นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 20000

¹ Graduate student in the Master of Laws., School of Law, Sripatum University at Chonburi, 20000, Thailand

* Corresponding author : E-mail address : 64800547@chonburi.spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และสาเหตุของปัญหาการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศไทย เปรียบเทียบกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำไปวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้สอดคล้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในกรณีความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกรณีดังกล่าวได้บัญญัติเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 และมาตรา 167 แล้ว

ปัญหาในการบังคับใช้มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งบัญญัติถึงความรับผิดชอบในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น มีปัญหาที่สำคัญสามประการ ได้แก่ ประการแรก กรณีการบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประการที่สอง กรณีเกี่ยวกับมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคลและประการที่สาม กรณีมาตรการบังคับโทษสำหรับนิติบุคคล ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นผลให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่สามารถป้องกันและควบคุมการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ประการแรก คือ การแก้ไขในส่วนของเจตนาพิเศษ ให้คลุมถึงการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อกระทำการใด ทั้งนี้ไม่ว่าการนั้น จะชอบด้วยหน้าที่หรือไม่ต้องบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดด้วย ประการที่สอง คือ ยกเลิกบทบัญญัติเดิมที่เกี่ยวกับมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคล และประการที่สาม คือ การปรับปรุงแก้ไขมาตรการการลงโทษอื่นเพิ่มเติมร่วมกับโทษปรับที่ได้กำหนดไว้เดิม เพื่อให้บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการควบคุมและป้องกันการกระทำความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : การทุจริตคอร์รัปชัน/การให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ/การป้องกันการทุจริต/มาตรา 176 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

Abstract

The purposes of this research was to study the concepts, theories and causes of problems. bribery of government officials Study the relevant laws and obstacles in law enforcement. as well as measures to prevent the commission of bribery of government officials in Thailand. comparison with international conventions foreign law to analyze and suggest to solve legal problems related to the offense of bribery to government officials to be consistent, appropriate and effective in enforcing further. According to the study, Thailand has problems in Enforcement of the law on offenses relating to bribery of government officials which such action In addition to being classified as an offense under section 144 and 167 of the Criminal Code, it was also stipulated section 176 of The Anti – Corruption Act B.E. 2561. As well as complying with obligations as a member of The United Nations Convention against Corruption that stipulates liability for persons in The case of bribery to government officials clearly.

The finding from this research was found that Problems in enforcing Section 176 of The Anti – Corruption Act B.E. 2561 which stipulates liability in the case of bribery of government officials. There are three main issues that is first, the provision of elements of the offense in the case of bribery of government officials. secondly, the case about measures appropriate internal control of the juristic person and thirdly, in the case of mandatory penalty measures for juristic persons. As a result, the enforcement such law cannot really prevent and control the offenses that occur.

Therefore, the study of this research has proposed guidelines for amending Section 176 The Anti – Corruption Act B.E. 2561 to be used as an implement for controlling and preventing the commission of bribery government officials and enforcing continue to use the law effectively.

Keywords: Corruption/Bribery to the governments officials/Prevention of corruption/Section 176 of The Anti – Corruption Act B.E. 2561

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก ก่อให้เกิดผลประโยชน์อันได้มาโดยมิชอบและสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะปัญหาการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐ อันเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเรียก รับ ยอมจะรับ หรือจากการที่มีผู้เสนอให้ ซึ่งมีทั้งบุคคลธรรมดาและองค์กรธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคล การให้สินบนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐอำนวยความสะดวก หรือเอื้อประโยชน์ต่างๆ ให้แก่ตนหรือกิจการของตน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความเสื่อมโทรมของวัฒนธรรมการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนที่คำนึงแต่เพียงผลประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าว ยังก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมระหว่างองค์กรธุรกิจ ก่อให้เกิดการฮั้วประมูล และเป็นการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจรวมถึงระบบราชการของประเทศด้วย ดังนั้น ในแต่ละประเทศจึงมีการบัญญัติว่าการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและการรับสินบนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการกระทำที่มีความผิดตามกฎหมาย ต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

สำหรับประเทศไทยความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา 144 และ มาตรา 167 ซึ่งจากมาตราทั้งสองดังกล่าว มีการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับไว้ เห็นได้ว่ากฎหมายมิได้บัญญัติว่าให้ใช้บังคับกับบุคคลธรรมดาเท่านั้น แต่ใช้คำว่า “ผู้ใด” ซึ่งหมายรวมถึงทั้ง “บุคคลธรรมดา” และ “นิติบุคคล” ฉะนั้น นิติบุคคลก็มีความผิดและสามารถรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้เช่นเดียวกัน แต่ด้วยสภาพของนิติบุคคลแล้ว คงบังคับได้แต่เพียงโทษปรับหรือริบทรัพย์สินเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วการให้สินบนถือเป็นปัญหาหนึ่งที่น่ามาสู่การทุจริตคอร์รัปชัน ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption: UNCAC) จึงได้มีการบัญญัติความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 176 อีกประการหนึ่งด้วย

จากการศึกษาพบว่า แม้ความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะถูกนำมาบัญญัติไว้ในมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 อีกบทหนึ่ง นอกจากประมวลกฎหมายอาญา และยังกำหนดความรับผิดถึงกรณีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลแล้วก็ตาม แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวมีช่องว่างที่ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายสากล เช่น หลัก Identification Doctrine และหลัก Vicarious Liability เป็นต้น ส่งผลให้กฎหมายไม่สามารถบังคับใช้กับนิติบุคคลได้อย่างแท้จริง และบัญญัติไว้ไม่ครอบคลุมทำให้ไม่สามารถควบคุมและป้องกันการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว หรือไม่สามารแก้ไขปัญหากับการให้สินบนที่เกิดจากองค์กรธุรกิจภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพได้

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายของไทยและกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการให้สินบน แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้ มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
4. เพื่อหาแนวทางแก้ไขและเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้ มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology)

ศึกษาแบบวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ สิ่งตีพิมพ์ทางกฎหมาย ข้อมูลจากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ทั้งประเทศไทย และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมไปถึงแนวคิดทฤษฎีที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตดังกล่าว แล้วนำมาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption หรือ UNCAC) กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และ สาธารณรัฐฝรั่งเศส รวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา

ผลการวิจัย (Results)

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติความรับผิดชอบตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ประกอบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยเห็นว่าการนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จะช่วยให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ โดยมีประการสำคัญ ดังนี้

1. ทฤษฎีความน่าจะเป็นที่ทำให้เกิดการทุจริต ของ ครอส และแมคกาฮาน (Kross and Mcgahan)

อธิบายทฤษฎีความน่าจะเป็นที่ทำให้เกิดการทุจริตว่ามี 3 องค์ประกอบ คือ ความไม่ซื่อสัตย์ของบุคคล โอกาส และการจูงใจให้ทุจริต ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันจะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ ฉะนั้นแล้วเมื่อองค์ประกอบของการทุจริตตามทฤษฎีข้างต้น ล้วนประกอบไปด้วยปัจจัยภายนอกและภายในสอดคล้องต้องกัน เมื่อความไม่ซื่อสัตย์เกิดขึ้นในโอกาสที่เหมาะสมพร้อมด้วยแรงจูงใจ ก่อให้เกิดการกระทำทุจริตขึ้น แต่นอกจากแรงจูงใจที่เกิดจาก

ตัวผู้กระทำเองแล้ว แรงจูงใจภายนอกที่ผู้อื่นเป็นผู้นำมา เช่น เงินหรือทรัพย์สินอื่นใด ก็เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดบุคคลตัดสินใจกระทำความผิดได้เช่นกัน [1]

2. ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ

ความต้องการของมนุษย์เป็นเครื่องกระตุ้นและแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเพื่อจะปฏิบัติสิ่งใดให้สำเร็จบนพื้นฐานความเชื่อหรือสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการโดยการที่มนุษย์มีความปรารถนาในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งมีในระดับที่แตกต่างกัน แม้จะมีสถานะหรือปัจจัยที่เหมือนกันก็ตาม

3. ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจ ของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's existence-relation-growth theory: ERG) กำหนดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่ไม่คำนึงถึงความต้องการว่าสิ่งใดเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง และความต้องการหลาย ๆ อย่างอาจเกิดขึ้นพร้อมกันก็ได้ ฉะนั้น เมื่อมนุษย์มีความต้องการที่หลากหลายอันเป็นปัจเจกชนและมีสถานะแห่งความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้นั้นต้องอาศัยเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดมาเป็นส่วนประกอบ หากมนุษย์คำนึงถึงสิ่งที่ตนปรารถนาเป็นประการหลัก โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ย่อมนำมาสู่การกระทำอันมิชอบได้

4. ทฤษฎีอุปถัมภ์

ทฤษฎีอุปถัมภ์หรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เป็นกลไกทางสังคม ซึ่งแปรผันไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยทั่วไปนักวิชาการศึกษาระบบอุปถัมภ์ในฐานะที่เป็นสิ่งเลวร้ายและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ โดยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เป็นการเกื้อกูลให้แก่พวกพ้องโดยไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยใด ๆ ประกอบด้วยนอกจากความสัมพันธ์ระหว่างกัน อันนำมาสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมในสังคมนอกจากนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ ได้แก่

1. อนุสัญญาขององค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ ค.ศ.1997 ว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศในการทำธุรกรรมทางธุรกิจระหว่างประเทศ หรือ OECD ซึ่งอนุสัญญานี้มีขึ้นขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยมีการวางกรอบกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในการทำธุรกรรมทางธุรกิจระหว่างประเทศ เป็นหัวใจสำคัญของการต่อต้านคอร์รัปชัน โดยมีเป้าหมายหลักของการทำให้การติดสินบนในต่างประเทศหมดสิ้นไป โดยให้ประเทศสมาชิกดำเนินมาตรการที่ทำให้การติดสินบนเป็นการกระทำที่เป็นอาชญากรรม แนวทางในการดำเนินการของอนุสัญญานี้จึงเป็นการแก้ปัญหาคอร์รัปชันที่เน้นด้านอุปทานของคอร์รัปชัน โดยดำเนินการตามกฎหมายกับกลุ่มผู้เสนอสินบนแก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ อนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกมีการดำเนินการทางอาญากับบุคคล หรือบริษัทที่สังกัดกับประเทศของตนกรณีมีการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการติดสินบนเจ้าหน้าที่ภาครัฐในต่างประเทศ และกำหนดบทลงโทษ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้สัดส่วนและยับยั้งการกระทำผิด ส่วนในประเทศที่ระบบกฎหมาย ยังไม่มีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล ก็ให้มีการใช้มาตรการลงโทษที่มีโทษทางอาญาด้วย และ

2. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 หรือ UNCAC ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้านการต่อต้านการทุจริตในระดับนานาชาติฉบับแรก ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสร้างเสริมมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและต่อต้านการคอร์รัปชัน ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ และการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคระหว่างประเทศเพื่อป้องกันและต่อสู้กับการคอร์รัปชันรวมถึงการนำสินทรัพย์กลับคืนมา (asset recovery) ส่งเสริมความซื่อสัตย์ (integrity) ความรับผิดชอบ (accountability) การบริหารกิจการสาธารณะ (public affairs) และสาธารณสมบัติของชาติ (public property) อย่างเหมาะสม อนุสัญญานี้ได้กำหนดมาตรการป้องกันการคอร์รัปชัน ภายใต้หลักนิติธรรม (the rule of law) หลักการบริหารกิจการสาธารณะและสาธารณสมบัติของชาติอย่างเหมาะสม (proper management of public affairs and public property) หลักความซื่อสัตย์ (integrity) หลักความโปร่งใส (transparency) และหลักความรับผิดชอบ (accountability) โดยให้รัฐภาคีต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรับปรุงกฎหมายหรือมาตรการทางบริหารให้เหมาะสมและเพียงพอแก่การต่อต้านการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกรณีความรับผิดชอบให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น บทบัญญัติว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบนของพระราชบัญญัติป้องกันการให้สินบนแก่ข้าราชการต่างประเทศ (Foreign Corruption Practices Act of 1977 หรือ FCPA) ของสหรัฐอเมริกา พระราชบัญญัติสินบน ค.ศ. 2010 ของสหราชอาณาจักร และ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Le Code Pénal) ประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล มาตรการลงโทษนิติบุคคลแล้ว พบว่ามาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 นี้ บัญญัติองค์ประกอบความรับผิดได้ไม่ครอบคลุมเพียงพอ รวมถึงมีความไม่เหมาะสมในการบังคับโทษสำหรับนิติบุคคล อีกทั้งยังบัญญัติให้มาตรการควบคุมภายในสำหรับนิติบุคคลเป็นข้อยกเว้นที่อาจทำให้นิติบุคคลไม่ต้องรับผิด ซึ่งทำให้กฎหมายฉบับนี้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายและทำให้กฎหมายไม่สามารถแก้ไขปัญหาการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา 176 บัญญัติว่า “ ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลใดและกระทำไป เพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกัน มิให้มีการกระทำความผิดนั้น

นิติบุคคลนั้นมีความผิดตามมาตรานี้ และต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ นิติบุคคลตามวรรคสอง

ให้หมายความถึงนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยและนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลตามวรรคสอง ให้หมายความถึงผู้แทนของนิติบุคคล ลูกจ้าง ตัวแทน บริษัทในเครือ หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อหรือในนามของนิติบุคคลนั้น ไม่ว่าจะทำหน้าที่และ อำนาจในการนั้นหรือไม่ก็ตาม ”

สำหรับประเด็นการวิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้

(1) องค์ประกอบความรับผิดกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

สำหรับกฎหมายของประเทศไทยเอง ความรับผิดในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ก็ล้วนแต่ต้องเกิดจากการกระทำโดยเจตนาแล้วทั้งสิ้น เนื่องจากเดิมความรับผิดดังกล่าว ได้บัญญัติไว้เป็นความรับผิดในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีการบัญญัติไว้เป็นหลักการพื้นฐานแล้วตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญาว่า “บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา...” และเจตนาในการกระทำความผิดนั้นเป็นองค์ประกอบที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำ ซึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยตาเปล่า แต่พิสูจน์ได้จากการกระทำของบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นเอง ดังนั้น ในการพิจารณาองค์ประกอบส่วนเจตนาของความผิดในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ จำต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดตั้งใจที่จะกระทำการให้สินบนซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ และผู้กระทำจะต้องรู้หรือไม่ว่า การกระทำของตนเข้าลักษณะอันเป็นการให้สินบน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบความรับผิดของความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว พบว่ามีการบัญญัติถึงเจตนาอื่นนอกจากเจตนา (ธรรมดา) ที่เป็นองค์ประกอบในความผิดฐานดังกล่าวนี้ด้วย กล่าวคือ เจตนาพิเศษ ซึ่งเจตนาประเภทนี้นอกจากผู้กระทำจะต้องมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล หรือเจตนาโดยผลของกฎหมาย ซึ่งถือเป็นเจตนาธรรมดาแล้ว ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษด้วย จึงจะถือว่าครบองค์ประกอบภายในของความผิดในเรื่องนั้นๆ เจตนาพิเศษ คือ “มูลเหตุจูงใจในการกระทำ” [2]

หลักการของเจตนาพิเศษ เป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อขยายขอบเขตขององค์ประกอบส่วนเจตนาของความผิดกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ สำหรับกฎหมายต่างประเทศที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ ค.ศ. 1977 (Foreign Corruption Practices Act of 1977 หรือ FCPA) ของสหรัฐอเมริกา พระราชบัญญัติสินบน ค.ศ. 2010 (The UK Bribery Act 2010) ของสหราชอาณาจักร และประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Le Code Pénal) มีการกำหนดองค์ประกอบความผิดส่วนเจตนาอีกประการหนึ่งนอกจากเจตนาธรรมดาด้วย โดยมีแนวคิดว่าการขยายขอบเขตการกระทำนี้จะช่วยทำให้การกระทำมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กฎหมาย FCPA ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 201 (b)(1) [3] บัญญัติห้ามมิให้มีการจ่ายเงินสินบนมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

- 1) เพื่อใช้อิทธิพลเหนือการกระทำหรือการตัดสินใจใดๆ ในอำนาจหน้าที่ ของเจ้าพนักงานต่างชาติ

- 2) เพื่อจูงใจเจ้าพนักงานดังกล่าวให้กระทำหรือละเว้นไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดต่อหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าพนักงานนั้น
- 3) เพื่อให้ได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ หรือ
- 4) เพื่อจูงใจให้เจ้าพนักงานต่างชาติใช้อิทธิพลต่อการกระทำหรือการตัดสินใจใดๆ อย่างไม่เหมาะสม

พระราชบัญญัติสินบน ค.ศ. 2010 (The UK Bribery Act 2010) [4] ของสหราชอาณาจักร มาตรา 1 ได้กำหนดองค์ประกอบความผิดฐานให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนของมูลเหตุจูงใจ อันเป็นเจตนาพิเศษในการให้สินบน คือ “เพื่อจูงใจบุคคลนั้นในการปฏิบัติหน้าที่หรือกิจการที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เหมาะสมหรือเพื่อให้รางวัลแก่บุคคลนั้น สำหรับการทำการตามหน้าที่หรือกิจการที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เหมาะสม

และประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 435-10 [5] นั้นได้กำหนดองค์ประกอบความผิดฐานให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในส่วนเจตนาพิเศษนั้น กำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวต้องเป็นไป “เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นกระทำการหรือดเว้นกระทำการ” โดยไม่กำหนดว่าการกระทำการหรือดเว้นกระทำการนั้นต้องแฝงหรือเป็นไปด้วยเจตนาอันชั่วร้ายหรือไม่อย่างไร

จะเห็นได้ว่าการกำหนดองค์ประกอบความรับผิดกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามกฎหมายต่างประเทศนั้น มีการกำหนดขอบเขตที่กว้างไม่จำกัดเพียงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่เท่านั้น จึงจะเป็นความผิด ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนองค์ประกอบนี้ เพื่อให้กฎหมายได้บังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(2) มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคลตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561

สำหรับประเทศไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 176 นี้แม้จะเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นตามพันธกรณีของอนุสัญญา UNCAC แต่นับเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่กำหนดความรับผิดของนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นความรับผิดที่แยกต่างหากจากผู้แทนนิติบุคคลด้วย นับเป็นสัญญาณที่ดีสำหรับประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นจากนิติบุคคล แต่อย่างไรก็ดี มาตรา 176 ไม่ได้กำหนดให้นิติบุคคลต้องมีความรับผิดเด็ดขาดทุกกรณี เนื่องจากหากนิติบุคคลนั้นมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ นิติบุคคลก็ไม่มีผิดตามมาตรานี้ ซึ่งบทบัญญัติในประเด็นมาตรการภายในที่เหมาะสมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิติบุคคลสอดส่องการทำงานของลูกจ้าง ตัวแทนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลไม่ให้เกิดการทำความผิด เนื่องจากสภาพ โครงสร้างของนิติบุคคลในองค์กรทางธุรกิจในปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น หากลูกจ้างหรือตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่ในทุกระดับของนิติบุคคล (โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล) กระทำความผิด โดยการให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่เพื่อประโยชน์ของ นิติบุคคล นิติบุคคลต้องรับผิดทางอาญาด้วยหากไม่มี

มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้น จากการศึกษาพบว่ามาตรการภายในที่เหมาะสมดังกล่าวข้างต้นนั้น เกิดขึ้นจากสำนักงาน ป.ป.ช. โดยได้ศึกษาแนวทางให้กับนิติบุคคลในการกำหนดมาตรการป้องกันการให้สินบนอย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของ ป.ป.ช. และมาตรฐานสากล โดยได้มีการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีทั้งจากของไทย และจากของต่างประเทศ เช่น คู่มือของ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) Transparency International (TI) และ ISO 37001 ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีการจัดทำคู่มือสำหรับนิติบุคคล เพื่อให้นิติบุคคลหรือองค์กรภาคธุรกิจเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น มีการกำหนดหลักการพื้นฐาน 8 ประการ เพื่อเป็นมาตรการภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ดังนี้ [6]

1. การป้องกันการให้สินบนต้องเป็นนโยบายสำคัญจากระดับบริหารสูงสุด
2. นิติบุคคลต้องมีการประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ
3. มาตรการเกี่ยวกับกรณีมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นการให้สินบนต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน
4. นิติบุคคลต้องนำมาตรการป้องกันการให้สินบนไปปรับใช้กับผู้มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจ

กับนิติบุคคล

5. นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี
6. นิติบุคคลต้องมีแนวทางบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการให้สินบน
7. นิติบุคคลต้องมีมาตรการสนับสนุนให้มีการรายงานการกระทำความผิดหรือกรณีมีเหตุน่าสงสัย
8. นิติบุคคลต้องทบทวนตรวจสอบและประเมินผลการใช้มาตรการป้องกันการให้สินบน

อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดแนวทางสำหรับนิติบุคคลเช่นนี้ แม้สำนักงาน ป.ป.ช. จะได้ศึกษาและจัดทำคู่มืออย่างเป็นรูปธรรมขึ้นมา แต่ในความเป็นจริงแล้วหลักการพื้นฐาน 8 ประการดังที่กำหนดไว้ก็ไม่อาจป้องกันหรือควบคุมความผิดกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ เนื่องจากมาตรการควบคุมภายในนั้นเป็นสิ่งที่นิติบุคคลเห็นควรต้องมีการบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันตนเองตามที่มาตรา 176 ได้บัญญัติไว้ และจากการสำรวจพบว่าแทบทุกนิติบุคคลมีการกำหนดมาตรการควบคุมภายในไว้ พร้อมประกาศให้บุคคลภายใต้การกำกับดูแลได้ทราบ อีกทั้งยังมีการประกาศเผยแพร่บนเว็บไซต์ของนิติบุคคลอย่างเป็นที่ประจักษ์ด้วย แต่ไม่อาจทราบได้เลยว่ามาตรการภายในที่ถูกกำหนดขึ้นนั้นสามารถบังคับใช้ได้หรือเกิดประสิทธิภาพมากเพียงใด อีกทั้ง ในการพิจารณาว่านิติบุคคลมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงคงขึ้นอยู่กับสภาพของนิติบุคคลนั้น เช่น ลักษณะการประกอบธุรกิจ การบริหารงานภายในนิติบุคคล โครงสร้างของนิติบุคคล เป็นต้น

ฉะนั้น ในฐานะที่กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ไขปัญหาของสังคม เมื่อถูกบัญญัติขึ้นและได้มีการประกาศใช้ กฎหมายควรบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในประเด็นมาตรการภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า บทกฎหมายดังกล่าวเป็นข้อยกเว้นให้นิติบุคคลไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 176

อันก่อให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย กล่าวคือ มาตรการภายในที่เหมาะสมที่นิติบุคคลกำหนดขึ้นนั้น จะถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเกราะกำบัง ทำให้มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 นั้น ไม่อาจบังคับโทษกับนิติบุคคลได้อย่างแท้จริง

(3) มาตรการการลงโทษสำหรับนิติบุคคลตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

เมื่อมาตรการการลงโทษเป็นมาตรการบังคับอย่างหนึ่ง อันเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญา ทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถ กลับมาอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้โดยไม่ทำอันตรายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่น รวมทั้งป้องกัน ยับยั้งไม่ให้อีกผู้หนึ่งทำเป็นเยี่ยงอย่าง โดยผ่านมาตรการบังคับทางกฎหมาย เช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์ วิธีการเพื่อความปลอดภัย และมาตรการบังคับทางอาญาอื่น ๆ ซึ่งการใช้ มาตรการลงโทษทางอาญานั้นเป็นการกระทำต่อ “มนุษย์” เพราะมีเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม บุคลิกนิสัย หรือทัศนคติของผู้กระทำความผิดอาญา ดังนั้น กระบวนการขั้นตอนในการ บังคับจึงต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้และจะต้องเป็นกฎหมายที่มีความเหมาะสม อันเป็นหลักใน การดำเนินการเพื่อความเป็นภาวะวิสัย [7]

โทษทางอาญาที่กำหนดไว้สำหรับนิติบุคคลในความผิดฐานนี้ เดิมได้กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ โทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทในกรณีการให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 และโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาทในกรณีการให้สินบนแก่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 167 เพื่อจูงใจให้ กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ซึ่งบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่มีการกำหนดความรับผิดของนิติบุคคลกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแม้ลักษณะของโทษที่กำหนดไว้จะเป็นการกำหนดโทษที่ สอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎหมายของต่างประเทศ แต่หลักการในการกำหนดโทษปรับของประเทศ ไทยและประเทศต่าง ๆ เหล่านี้กลับมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดสำหรับกรณีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดบทลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลโดยเฉพาะ จึงกำหนดให้อัตราค่าปรับของนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาในอัตราเท่ากัน ทั้งที่นิติบุคคลและบุคคลธรรมดามีความแตกต่างกันหลายประการ ในขณะที่การกำหนดโทษปรับตามกฎหมายต่างประเทศสำหรับนิติบุคคลและบุคคลธรรมดานั้น จะคำนึงถึงความสามารถในการชำระค่าปรับระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว อัตราค่าปรับ สำหรับนิติบุคคลควรมีอัตราที่สูงกว่าบุคคลธรรมดา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการกำหนดอัตราค่าปรับสำหรับนิติบุคคลควรมีอัตราสูงกว่าบุคคลธรรมดา และต้องมีอัตราที่เหมาะสมที่จะกระทบถึงความสามารถในการชำระค่าปรับของนิติบุคคล เนื่องจากความเสียหายและผลประโยชน์ที่ได้รับอาจไม่คุ้มค่ากัน หรือหากความผิดได้เกิดขึ้นแล้วการกำหนดค่าปรับในอัตราที่เหมาะสมดังกล่าว จะเข้ามาช่วยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ และทำให้นิติบุคคลไม่กระทำความผิดซ้ำอีก

ซึ่งจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับโทษปรับในความผิดกรณีนิติบุคคลให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น มีการกำหนดโทษไว้แตกต่างกันดังนี้

ตามพระราชบัญญัติสินบน ค.ศ. 2010 (The UK Bribery Act 2010) ของสหราชอาณาจักรกำหนดไว้ในมาตรา 11 (2) โดยให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 7 (องค์การธุรกิจ) ต้องระวางโทษปรับสถานเดียว ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีแบบคดีความผิดร้ายแรงหรือแบบรวบรัด แต่กรณีคดีที่ใช้การดำเนินคดีแบบรวบรัด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับถึงอัตราสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนดเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา ส่วนกรณีคดีร้ายแรงที่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาความผิดร้ายแรง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับอย่างไม่มีกำหนดอัตราสูงสุด

ตามพระราชบัญญัติป้องกันการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ (Foreign Corruption Practices Act of 1977 หรือ FCPA) ของสหรัฐอเมริกาได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 78dd-2(g), 78dd-3(e) และ 78(c) ดังนี้ [8]

- สำหรับกรณีบริษัทหรือองค์กรทางธุรกิจในรูปแบบอื่นให้ลงโทษปรับสูงสุดไม่เกิน 2,000,000 ดอลลาร์ และลงโทษปรับสูงสุดไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์ และ

- สำหรับกรณีบุคคลธรรมดาไม่ว่าจะเป็นพนักงาน กรรมการ ผู้ถือหุ้น หรือตัวแทน ให้จำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ยังได้กำหนดโทษทางแพ่งไว้โดยให้อำนาจกระทรวงยุติธรรมสามารถนำการกระทำละเมิดทางแพ่งเกี่ยวกับการป้องกันการให้สินบนและให้อำนาจคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์สามารถนำการกระทำเดียวกับที่รับโทษทางอาญามากำหนดความรับผิดทางแพ่งได้

- นอกจากโทษทางอาญาและโทษทางแพ่งดังกล่าวแล้วนั้น องค์การธุรกิจหรือบุคคลธรรมดา ซึ่งละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายป้องกันการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศอาจถูกสั่งห้ามมิให้เกี่ยวข้องหรือดำเนินการทางธุรกิจใด ๆ กับรัฐบาลกลาง รวมทั้งอาจถูกสั่งห้ามเกี่ยวข้องหรือดำเนินการธุรกิจกับหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งยังอาจถูกพักใบอนุญาตต่างๆด้วย

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Le Code Pénal) มาตรา 121-2 วางหลักไว้ว่า นิติบุคคลต้องรับผิดทางอาญาเมื่อมีกฎหมายหรือข้อบังคับกำหนดให้นิติบุคคลรับผิดชอบในความผิดฐานนั้น หากการกระทำผิดนั้นได้กระทำโดยองค์กร ผู้แทนของนิติบุคคล หรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากนิติบุคคลที่ได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น และเข้าหลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญาตามมาตรา 121-4 ถึงมาตรา 121-7 และในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องรับโทษทางอาญานั้น ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดให้โทษปรับ เป็นโทษที่ใช้บังคับได้สำหรับนิติบุคคลตามมาตรา 131-38 และอาจพิจารณาโทษอื่น ๆ ได้ตามมาตรา 131-39 เช่น โทษปิดหรือยุบกิจการ ห้ามประกอบกิจการอาชีพหรือสังคมไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เป็นถาวรหรือมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี และ การห้ามเข้าประมุขงานของทางราชการ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล (Discussion)

จากการศึกษาและการวิเคราะห์ถึงปัญหาในการบังคับใช้มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 และเหตุที่ทำให้บทบัญญัติดังกล่าวไม่อาจแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้นั้น ผู้วิจัยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบความรับผิดชอบให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

องค์ประกอบความรับผิดชอบให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ถูกบัญญัติไว้ตามมาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำความผิดด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ...” ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้กล่าวจำแนกองค์ประกอบความผิดออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน และเมื่อบุคคลมีการกระทำความผิดทั้ง 2 ส่วน ย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำที่เกิดขึ้น

สำหรับประเด็นปัญหาผู้วิจัยพบว่าในส่วนขององค์ประกอบภายใน ขอบเขตขององค์ประกอบภายในของการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น เพื่อให้การศึกษาเป็นประเด็นชัดเจนมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยเห็นว่าสามารถพิจารณาได้เป็น 2 ประการ กล่าวคือ ในส่วนเจตนา (ธรรมดา) ของผู้กระทำความผิด และในส่วนเจตนาพิเศษของผู้กระทำความผิด ซึ่งประเด็นปัญหาที่สำคัญได้แก่ เจตนาพิเศษ กล่าวคือ เจตนาประเภทรูปนั้นนอกจากผู้กระทำจะต้องมีเจตนาประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผล หรือเจตนาโดยผลของกฎหมาย ซึ่งถือเป็นเจตนาธรรมดาแล้ว ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษด้วย จึงจะถือว่าครบองค์ประกอบภายในของความผิด ในเรื่องนั้นๆ

เจตนาพิเศษ คือ “มูลเหตุจูงใจในการกระทำ” [9] ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา 144 และมาตรา 167 กำหนดองค์ประกอบส่วนเจตนาพิเศษซึ่งผู้กระทำที่จะต้องรับผิดชอบทางอาญา จะต้องมิใช่ในขณะกระทำความผิด คือ “เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำความผิดด้วยหน้าที่...” เช่น ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1262/2547 [10] การที่เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ต้องเบิกความต่อศาลตามความสัจจริงในระหว่างเป็นพยานในคดีที่ผู้กระทำความผิดถูกฟ้อง เป็นหน้าที่อย่างเดียวกับประชาชนทั่วไป หากใช้เป็นหน้าที่โดยตรงอันสืบเนื่องมาจากการที่เป็นเจ้าพนักงานผู้จับกุมผู้กระทำความผิดไม่หน้าที่ที่ต้องเบิกความตามความสัจจริงจึงไม่เป็นการกระทำการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยเฉพาะ แม้จำเลยจะให้และรับว่าจะให้เงินแก่ร้อยตำรวจโท ท. กับพวก เพื่อจูงใจเจ้าพนักงานดังกล่าวเบิกความผิดไปจากความจริง ก็ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 และในขณะเดียวกันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 ตามมาตรา 176 ก็นำหลักการตามประมวลกฎหมายอาญามาบัญญัติเป็นองค์ประกอบความรับผิดชอบให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวต้องเป็นไป “เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการ

กระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่... ” เช่นกัน ซึ่งตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1262/2547 ดังกล่าวนั้นเห็นได้ชัดว่าแม้จำเลยจะได้ให้สินบนแก่เจ้าพนักงานตำรวจจริง แต่การให้สินบนนั้นมิได้เป็นการจงใจเพื่อให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ การกระทำดังกล่าวของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดแต่อย่างใด ซึ่งเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 ตามมาตรา 176 ก็นำเอาหลักการตามประมวลกฎหมายอาญามาบัญญัติเป็นองค์ประกอบความรับผิดเช่นเดียวกันแล้ว หากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นก็ย่อมไม่เป็นความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเช่นกัน ฉะนั้น จากการศึกษาถึงหลักการของเจตนาพิเศษแล้ว เห็นว่า หากมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อขยายขอบเขตองค์ประกอบส่วนเจตนาพิเศษของความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ ให้ครอบคลุมถึงการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นการให้เพื่อจงใจให้กระทำในหน้าที่หรือไม่ และไม่ว่าจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ก็ตาม การให้สินบนดังกล่าวล้วนมีความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพื่อให้บทบัญญัติดังกล่าวสามารถเป็นเครื่องมือในการแก้ไขและป้องกันการทุจริตได้อย่างแท้จริง

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคล ตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561

แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 176 จะกำหนดความรับผิดของนิติบุคคลกรณีให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างชัดเจน แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้กำหนดให้นิติบุคคลต้องรับผิดโดยเด็ดขาด เนื่องจาก มาตรา 176 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลใดและกระทำไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้น นิติบุคคลนั้นมีความผิดตามมาตรา... ” ซึ่งตีความได้ว่า หากนิติบุคคลใดมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการให้สินบนแล้ว นิติบุคคลนั้นก็เลยจะไม่มีความผิดตามมาตราดังกล่าว อันเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของนิติบุคคลที่อาจเกิดช่องว่างของกฎหมายได้ ซึ่งจากการศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ ค.ศ. 1977 (Foreign Corruption Practices Act of 1977 หรือ FCPA) ก็เพียงกำหนดความรับผิดของนิติบุคคลหรือผู้มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและกำหนดโทษไว้เท่านั้น ตามความในมาตรา 78dd-2 และมาตรา 78dd-3 โดยไม่ได้มีภาระการพิสูจน์หรือข้อยกเว้นสำหรับนิติบุคคลประการใด ที่จะทำให้นิติบุคคลหลุดพ้นจากความรับผิดดังกล่าว

ผู้วิจัยเห็นว่าในการพิจารณาว่านิติบุคคลมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพของนิติบุคคลนั้นเป็นสำคัญ เช่น ลักษณะการประกอบธุรกิจการบริหารงานภายในนิติบุคคล โครงสร้างของนิติบุคคล เป็นต้น อีกทั้งกรณีการพิสูจน์ความเหมาะสมของมาตรการควบคุมภายในนิติบุคคลดังกล่าวนี้ พบว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 ไม่มีบทบัญญัติชัดเจนว่านิติบุคคลบุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคล คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานอัยการ ต้องเป็นผู้พิสูจน์ถึงความเหมาะสมของมาตรการควบคุมภายในดังกล่าว ซึ่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้นควรต้องมีความชัดเจนในเรื่องดังกล่าว ต่างจากสหราชอาณาจักร

ตามพระราชบัญญัติสินบน ค.ศ. 2010 (The UK Bribery Act 2010) ได้กำหนดความรับผิดของนิติบุคคล ในกรณีที่บุคลากรของนิติบุคคลกระทำความผิดไว้ใน มาตรา 7 โดยกำหนดให้องค์กรภาคธุรกิจเอกชนมี ความรับผิด หากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจนั้นได้ให้สินบนโดยมีเจตนาเพื่อได้รับหรือคงไว้ซึ่งธุรกิจหรือ ผลประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตามก็ตั้งองค์กรภาคธุรกิจเอกชนอาจไม่ต้องรับผิด หากพิสูจน์ได้ว่ามีขั้นตอน หรือวิธีการเพียงพอเพื่อป้องกันบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่ให้กระทำความผิด ซึ่งเป็นการบัญญัติอย่างชัดเจนว่าให้ องค์กรภาคธุรกิจเอกชนมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ นอกจากนี้แม้ว่านิติบุคคลจะมีมาตรการป้องกันการให้สินบน ที่สอดคล้องตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดแล้ว ก็ไม่ได้เป็นการรับรองได้ว่านิติบุคคลหรือผู้แทน ของนิติบุคคลเหล่านั้น จะไม่มีการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้น

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษสำหรับนิติบุคคลตามมาตรา 176 แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561

เมื่อพิจารณาถึงมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 แล้ว แม้จะมีการบัญญัติความรับผิดของนิติบุคคลกรณีให้สินบนเจ้าหน้าที่ของ รัฐไว้ แต่โทษดังกล่าวก็ได้แตกต่างไปจากประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด การบังคับโทษแก่ผู้กระทำ ความผิดซึ่งเป็นนิติบุคคลนั้นจึงไม่มีความเหมาะสมและไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การลงโทษได้ เนื่องจาก โทษที่บังคับใช้นั้นมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาเสียมากกว่า ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทลงโทษนิติบุคคลตามมาตรา 176 กับกฎหมายต่างประเทศ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Le Code Pénal) มาตรา 131-39 ได้กำหนดมาตรการบังคับโทษนอกเหนือจากโทษปรับไว้ถึง 9 มาตรการ เช่น การปิดหรือยุบกิจการ ห้ามประกอบกิจการอาชีพหรือสังคมไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เป็นถาวรหรือมี กำหนดระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี และ การห้ามเข้าประมูลงานของทางราชการ เป็นต้น ซึ่งเป็นมาตรการบังคับ โทษที่จะช่วยบรรเทาและป้องกันการกระทำความผิดอันเกิดจากนิติบุคคลได้นอกเหนือจากโทษปรับ ซึ่ง สามารถบังคับใช้กับนิติบุคคลแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดอันเกิดจากนิติบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพได้ [11]

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาในการบังคับใช้มาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 ในความรับผิดกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เห็นว่ามี ประเด็นปัญหาอยู่หลายประการ ทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่มี ประสิทธิภาพ ศึกษาจึงขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

(1) แนวทางเกี่ยวกับการบัญญัติองค์ประกอบความผิดกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นควรแก้ไข ปรับปรุงองค์ประกอบภายนอกในประเด็น “ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด” โดยให้มีการขยายความไปถึง การให้ตำแหน่งหน้าที่การงาน การจ้างงานหรือการทำสัญญาใดๆ การชำระหนี้หรือการปลดปล่อย การให้ ประโยชน์หรือให้สิ่งใดในทางที่เป็นคุณแก่บุคคลในครอบครัวของผู้รับสินบนด้วย และองค์ประกอบภายในส่วน เจตนาพิเศษ สืบเนื่องจากการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจเกิดขึ้นเพื่อจงใจให้การกระทำอันมิชอบด้วย

หน้าที่และการกระทำอันชอบด้วยหน้าที่ด้วย จึงเห็นควรแก้ไขให้การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไป “เพื่อ
จงใจเจ้าหน้าที่ของรัฐให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือ ประวิงการกระทำใดๆที่เกี่ยวกับหน้าที่หรือความรับผิดชอบ
ไม่ว่าการนั้นจะชอบด้วยหน้าที่หรือไม่” โดยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 176 วรรคแรก ดังนี้

**มาตรา 176 วรรคแรก “ ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือ
ประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่
ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการ
กระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ เพื่อจงใจเจ้าหน้าที่ของรัฐให้กระทำการ ไม่กระทำการ
หรือ ประวิงการกระทำใดๆที่เกี่ยวกับหน้าที่หรือความรับผิดชอบ ไม่ว่าการนั้นจะชอบ
ด้วยหน้าที่หรือไม่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ**

(2) แนวทางเกี่ยวกับมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคล ผู้วิจัยเสนอให้ยกเลิกบทบัญญัติ
ตามมาตรา 176 วรรคสองในส่วนที่ว่า “โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้
มีการกระทำความผิดนั้น นิติบุคคลนั้นมีความผิด” ดังนี้

มาตรา 176 วรรคสอง ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็น
บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลใดและกระทำไป เพื่อประโยชน์ของนิติ
บุคคล **โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อ
ป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้น**นิติบุคคลนั้นมีความผิดตามมาตรา นี้ ต้อง
ระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่า แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือ
ประโยชน์ที่ได้รับ **และใช้มาตรการบังคับโทษสำหรับนิติบุคคลได้ตามที่ศาล
เห็นสมควร**

(3) แนวทางเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษสำหรับนิติบุคคลกรณีให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เห็นควร
ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มมาตรการการลงโทษอื่นร่วมกับโทษปรับที่ได้กำหนดไว้เดิม โดยกำหนดมาตรการบังคับโทษ
สำหรับนิติบุคคลและให้ศาลเป็นผู้พิจารณาปรับใช้ตามที่เห็นสมควร โดยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 176 วรรคท้าย ดังนี้

มาตรา 176 วรรคท้าย ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่านิติบุคคลกระทำความ
ผิดตามวรรคสอง ให้ศาลใช้มาตรการบังคับโทษสำหรับนิติบุคคล โดยมี
คำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ให้นิติบุคคลสันสภาพความเป็นนิติบุคคล
- (2) ให้เพิกถอนใบอนุญาตในการดำเนินกิจการต่างๆ เป็นเวลา 5 ปี
- (3) ห้ามดำเนินกิจการบางประเภท เป็นเวลา 5 ปี

ทั้งนี้ การกำหนดแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง ดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดผลอย่างเป็น
รูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนำมาตรการบังคับโทษสำหรับนิติบุคคลมาใช้ นอกเหนือจากโทษปรับ

อีกทั้งเพื่อสร้างความเป็นธรรมและป้องกันการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ป้องกันการทุจริต เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้ระบบราชการไทย และแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] พชรดนัย วัชรธนพัฒน์ธาดา. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย: มหาวิทยาลัยบูรพา
- [2] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ครั้งที่ 93. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- [3] Department of Justice. (2020). *Foreign Corrupt Practices Act Provisions*. Retrieved from: <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa>
- [4] The UK Bribery Act 2010, September 24,2022, Retrieved from: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/section/1>
- [5] Penal Code, France, September 30,2022, Retrieved from Sub-section 2: Active corruption and influence peddling (Articles 435-9 to 435-10) - Légifrance (legifrance.gouv.fr)
- [6] สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2562). คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการควบคุมภายใน ที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- [7] ธาณี วรภัทร์ (2557). หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน
- [8] วริศรา สุรเดช (2556). การกำหนดความผิดอาญาฐานให้สินบนแก่เจ้าพนักงานรัฐของต่างชาติ ในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [9] จตุรพร จันบุรี. (2553). มุลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดกับดุลพินิจในการกำหนดโทษคดีอาญา. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ
- [10] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1262/2547
- [11] อุทัย อาทิวะช. (2554). รวบรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์ติ้ง